

Nr 93.

Av herr Jönsson i Fridhill m. fl., om lättnad i avseende å förräntning och återbetalning av lån ur täckdikningslånefonden.

Det ekonomiska tryck, mot vilket jordbruket kämpar en förtvivlad kamp, gör att de till synes mest nödvändiga förbättringsarbeten å detsamma få undanskjutas till en oviss framtid. Den hårda nödvändigheten framtvingar nämligen inskränkningar på alla områden, och framför allt söker man spara på arbetskraften. Så länge storstäder och industrisamhällen i stor omfattning kunnat suga till sig den ungdom, som landsbygden fostrat, har jordbruket fått dragas med knapp tillgång på arbetskraft och i varje fall vanligen saknat möjligheter att få utförda mera omfattande grundförbättringsarbeten. Men efterhand som arbetstillfällena i städer och industrisamhällen börja sina och arbetslöshet inträder, börjar även den rena landsbygden nu kunna räkna med att, åtminstone i större utsträckning än förut varit förhållandet, få behålla sin arbetskraft.

Även om landsbygden hittills förskonats från någon mera avsevärd arbetslöshet, är det emellertid en betydelsefull samhällsuppgift att tillse, att icke de arbetslösa skaror rekryteras ytterligare. Den förnöjsamhet, sparsamhet och vana att handskas med små inkomster, som den hårda nödvändigheten alstrat hos landsbygdens folk i allmänhet och hos jordbrukets arbetare i synnerhet, gör att hårda tider av dem kunna behärskas på ett sätt, som är värt det största erkännande. Men det är därför ej mindre viktigt att där så kan ske åvägabringa arbetstillgång och framför allt då sådana arbeten, som avse skapandet av verkligt produktiva värden. En sanning, som dock icke alltid tillräckligt understrykes eller framhålles med tillräcklig styrka och kanske icke heller av den stora allmänheten kan uppfattas, är, att icke det allmänna kan i tillräcklig omfattning träda emellan, evad det gäller att bereda arbetstillfällen eller direkt stödja uppkommen arbetslöshet.

Man behöver dock icke resa långt för att se, att ofantligt stora och omfattande arbeten rent av bedja om snar hjälp. Vi skola endast beröra ett område samt icke bjuda till att statistiskt belysa den sak det här gäller och ännu mindre i denna brydsamma tid ifrågasätta något större krav på statskassan.

Från alla håll och ur olika synpunkter vitsordas att vårt lands jordbruk under de senaste decennierna arbetat sig fram till en synnerligen hög ståndpunkt, och i många hänseenden kan nog sägas att detsamma i allmänhet skötts rationellt. Men i ett hänseende framträda iögonenfallande stora brister, som kräva årslånga och kostsamma arbeten. Den odlade jorden är nämligen i stor

utsträckning vattensjuk och sur samt sålunda i behov av avdikning. Erkännansvärt omfattande vattenavloppsarbeten hava med betydande statsbidrag kommit till utförande under de senare åren, varigenom i många fall skapats grundbetingelser för en fortsatt torrläggning av åkerjorden genom täckdikning.

Vad en väl utförd täckdikning betyder för de jordar, som äro i behov därav, behöver ej framhållas. Ogräsfyllda åkrar, igenvuxna öppna diken och besvärliga bärgningsförhållanden giva tillräckligt vittnesbörd om behovet. Dikning är som bekant grundvillkoret för jordbruksdriften i allmänhet. Men hur nödvändig densamma än är lida många tusental hektar av naturen god åkerjord ännu av stillastående grundvatten.

Riksdagen har visat förståelse för denna stora fråga, och genom hushållningssällskapens medverkan kan jordbrukare erhålla sakkunnig hjälp för upprättandet av täckdikningsplan samt alltjämt under vissa villkor erhålla lån för arbetets utförande.

Villkoren härför och sättet för låns återbetalning angivas i Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 juni 1920 (Svensk Författningssamling 1920 nr 332).

Lånen, som numera äro räntefria under två år från lyftningsdagen, löpa därefter med 4 procents årlig ränta, och återbetalning sker sålunda, att en sjundedel av ursprungliga beloppet jämte ränta erlägges under loppet av sju år från den tid räntefriheten upphör.

I årets statsverksproposition hava statens förvaltningsbidrag till hushållningssällskapen för berörda ändamål beräknats till 65,000 kronor.

I vilken omfattning lantbruksstyrelsen beräknar att täckdikningslånen kunna bliva föremål för ansökningar under kommande budgetår framgår av följande i propositionen under nionde huvudtiteln intagna utdrag av skrivelse i ärendet:

"Huru stort medelsbehovet för ifrågavarande ändamål kunde bliva under 1932 vore icke möjligt att på förhand med säkerhet bedöma. I sin framställning den 27 oktober 1930 angående äskande hos 1931 års riksdag av anslag till förvaltningsbidrag för 1931 till förmedlare av lån från täckdikningslånefonden ansåg sig lantbruksstyrelsen med hänsyn till den ökade efterfrågan på lån, som på grund av den från 1930 medgivna räntefriheten under de två första åren å lån från fonden väntades inträda, böra för 1931 räkna med ett sammanlagt lånebelopp av 1,700,000 kronor. Emellertid hade hittills från hushållningssällskapen inkommit ansökningar om täckdikningslån för 1931 med tillhoppa allenast 1,287,340 kronor. Detta belopp torde i endast ringa grad komma att ökas genom de ytterligare ansökningar om lån, som kunde inkomma under återstående delen av året. Anledningen till att den till följd av nämnda räntefrihet förutsedda stegringen i efterfrågan å lån från fonden sålunda praktiskt taget uteblivit torde få sökas dels däri, att bestämmelsen om vissa års räntefrihet å lånen ännu icke kommit till mera allmän kännedom, och dels i den rådande depressionen inom jordbruket, vilken givetvis verkat hämmande på täckdikningsverksamheten.

Med hänsyn till dessa förhållanden ansåge sig lantbruksstyrelsen för 1932 böra räkna med en utlåning av högst 1,500,000 kronor, vilket belopp kunde antagas bli fördelat på omkring 1,000 företag.”

Den hjälp till självhjälp, som genom dessa lån lämnas landets jordbrukare, torde nog kunna anses som en av de bästa och ur räntabilitetssynpunkt värdefullaste som överhuvudtaget står till buds. Men att denna låneform icke tagits i anspråk i större omfattning eller enligt lantbruksstyrelsens förmenande kan förväntas för budgetåret 1932—1933 bli föremål för ansökningar till större belopp än 1,500,000 kronor, beror nog icke uteslutande på den rådande depressionen.

Enligt vår uppfattning skulle dock lån bli betydligt mera eftersökta, om återbetalningstiden utsträcktes. En täckdikning är nämligen, på samma gång som den är dyrbar, en anläggning, som, ordentligt utförd, fyller sin funktion under loppet av mer än en mansålder och sålunda likaväl som goda byggnader på en fastighet utgör en i egendomen nedlagd kapitalplacering, som, under förutsättning att jorden i och för sig är värd en dylik grundförbättring, kan och bör belastas med en betydligt längre återbetalningstid än som nu gäller.

Vi anse därför, att goda skäl tala för, att återbetalningstiden för dessa lån utsträcker till tjugo år med tre års ränte- och amorteringsfrihet.

Det kan givetvis invändas, att denna tidsutsträckning kan medföra större risk för hushållningssällskapen såsom låneförmedlare och att tillsynen över den för varje lån presterade säkerheten härigenom kräver ökat arbete. Sällskapen äro dock oförhindrade att när som helst påfordra den förstärkning av säkerheten, som kan befinnas erforderlig.

Otvivelaktigt skulle den av oss ifrågasatta ändringen av gällande bestämmelser för ifrågavarande lån medföra ökad efterfrågan på desamma, och det är både önskvärt och nödvändigt, att ökade arbetstillfällen skapas och att jordens torrläggning påskyndas i den utsträckning, som praktiska möjligheter medgiva.

På grund av den rådande depressionen vore det jämväl önskvärt, att redan beviljade lån, då hushållningssällskapen finna säkerheten god, må kunna om-skrivas enligt den av oss föreslagna utsträckta amorteringstiden.

På anförda skäl hemställes därför,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om sådan ändring i kungörelsen angående lån ur täckdikningslånefonden, att räntefrihet beredes låntagare under tre år, varefter ränta utgår efter fyra procent jämte kapitalåterbetalning med en sjuttondel årligen under samma antal år.

Stockholm den 18 januari 1932.

Sven Jönsson,
Fridhill.

Axel Pehrsson,
Bramstorp.

Janne Nilsson,
Hörby.

